

СУЧАСНІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ПОШИРЕННЮ ІНФЕКЦІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ

Василь Юрійович КІКІНЧУК,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри поліцейської
діяльності та публічного
адміністрування факультету № 3
Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-1284-2622>

Стрімка та швидкоплинна тенденція інфекційних захворювань до розповсюдження, а також той факт, що нині існують ще чимало потенційно небезпечних у майбутньому вірусів, проти яких людство все ще не має вакцин, обумовили широкий інтерес наукової спільноти до вивчення проблематики цього питання. З-поміж інших питань фахівцями у сфері права та публічного адміністрування досліджувалися різноманітні варіації правового регулювання державної протидії вищевказаним небезпекам. Особливу увагу було приділено дослідженню процесу створення та введення в дію якісно прописаних правових норм, які б належним чином забезпечували ефективну координацію державних органів (служб та відомств) у їх заходах з протидії розповсюдженню вірусних захворювань.

Починаючи із самого початку функціонування перших документально підтверджених державних утворень і закінчуючи сьогоднішнім, представники політичного керівництва будь-якої держави завжди намагалися (з різним рівнем успіху) протистояти поширенню різноманітних інфекційних хвороб. Здебільшого вони робили це через те, що розглядали масові захворювання як небезпеку своїй владі.

Тобто за умови стрімкого розповсюдження небезпечної інфекційної хвороби настає реальна загроза зменшення популяції осіб, а

також припинення активної економічної діяльності в державі, що, у свою чергу, призводить до величезних збитків, як людських, так і матеріальних. Саме тому державними діячами залучалися найкращі фахівці у таких сферах як публічне адміністрування, надання соціальних (в тому числі і медичних) послуг, а також висококваліфіковані правознавці.

Останні були гостро необхідні саме для того, аби, спираючись на норми, що прописані у чинному законодавстві країни, чітко та ефективно розробити дієвий план протидії суспільним небезпекам, одними з яких є інфекційні вірусні епідемії. Взагалі варто зазначити, що будь-який напрямок реалізації державної політики аж ніяк не може бути ефективним за відсутності належного правового забезпечення. Це означає насамперед те, що організаційні та інші публічно-адміністративні заходи, що здійснюються установами і відомствами, наділеними державними повноваженнями, мають відбуватися лише на основі чинних праворегуючих норм законодавства. Тільки дотримання цієї умови дозволить державним органам мати легальне і водночас легітимне підкріплення своєї діяльності, а тому допоможе їм діяти більш впевнено та ефективно.

Серед інших позитивних сторін належної правової регламентації процесу реалізації державної політики у вищевказаних ситуаціях можна назвати захист державної системи від зайвої «сумбурності» та шкідливої паніки та страху, які б могли значним чином послаблювати і уповільнювати хід практичної реалізації державних заходів. Адже є добре відомим те, що існування у суспільстві так званих «панічних» настроїв завдає величезну шкоду як життю та здоров'ю осіб, так і державному управлінню і економіці країни. Отже, саме стрімка та попередньо продумана, ретельно відпрацьована діяльність державних органів, уповноважених на вирішення подібних проблем, яка базується на чітких та недвозначних правових нормах, і є найбільш ефективною формою протидії розповсюдженню епідемій.

Як можна дізнатись з аналітичних досліджень діяльності урядів різних держав у періоди минулих пандемій, лише ті держави, слу-

жби та відомства яких демонстрували чітку злагодженість своєї роботи та координацію власних дій, змогли досягти найбільш вражаючих результатів у боротьбі з масовим розповсюдженням інфекційних захворювань. Іншими словами, прямим результатом їх рішучих дій стала більш краща, у порівнянні з іншими країнами, статистика захворювань серед населення. Зокрема, до країн з найбільш ефективною державною владою, наприклад, системою публічного адміністрування, закономірно включають Сполучені Штати Америки, Канаду, країни Західної Європи, а також деякі розвинені країни Азії. У цих країнах державна влада демонструє доволі високий рівень ефективності протягом останніх років, що дозволяє висувати впевнені оцінки їх потенційної готовності подолати майбутні ризики.

Проте, саме у контексті вирішення проблем розповсюдження масових інфекційних захворювань найважливіша роль належить урядам держав, політико-економічним альянсам країн і неприбутковим всесвітнім організаціям, спільна діяльність яких зможе призвести до ефективної протидії небезпекам. Тобто головний обсяг боротьби із подібними кризами покладається саме на «плечі» виконавчої гілки влади. Прикладом цього може слугувати спільна діяльність країн-членів ЄС при подоланні криз.

Питання міжнародної «благодійності» у вирішенні кризових ситуацій також має значущий вплив у функціонуванні міжнародних відносин. Воно полягає у наданні політично та економічно розвиненими країнами фінансової та будь-якої іншої допомоги державам із слабкою економікою і нестабільним політичним режимом. Політичне керівництво розвинених країн йде на такі кроки здебільшого не через «почуття єдності» чи «співчуття», а через абсолютно раціональну і прагматичну послідовну політику, яка здійснюється на основі чітких аналізів та розрахунків.

Мова йде про те, що, враховуючи актуально високий стан згаданого вище процесу світової глобалізації, лідери цілої низки відносно благополучних держав добре розуміють те, що такі небезпеки як вірусні захворювання мають ризик до швидкого розповсюдження по території одночасно багатьох країн у різних частинах світу за віднос-

но короткий період часу. Походячи саме зі свого бажання зупинити (або хоча б суттєво уповільнити) поширення шкідливих інфекцій у власній країні та у світі загалом, керівники таких держав воліють, не обмежуючись у фінансових витратах, допомогти менш розвиненим країнам у подоланні масових захворювань. Так як більшість країн в світі є просто неспроможними самостійно зупинити поширення різного роду небезпечних інфекцій, їм надається допомога (часом дуже величезна) з боку так званих «наддержав» та інших розвинених і благополучних представників світової спільноти.

Задля того, аби національні інтереси держав не заважали їм якісно взаємодіяти одна з одною під час настання пандемічних криз, було наголошено, аби їх діяльність, зокрема і у сфері надання матеріальної допомоги іншим країнам, чітко регламентувалась їх національним законодавством, жодним чином не порушувала зміст їх міжнародних зобов'язань та договорів, тому мала беззаперечну правову позицію. З метою вирішення цього завдання уряди країн повинні були тісно співпрацювати з найавторитетнішими представниками національної та міжнародної правової галузі. Це робилося з метою недопущення матеріальних та репутаційних втрат держави.

Необхідно констатувати, що при вирішенні таких серйозних проблем суспільства як інфекційні епідемії усі можливості, які б змогли надати корисну допомогу, повинні бути залучені, використані та консолідовані. А для їх належної та ефективної консолідації законодавцям потрібно провести якісну правничу роботу у сфері нормотворчості та правозастосування. Окремим пунктом у подібних законодавчих актах повинна бути прописана та регламентована діяльність різного роду благодійних урядових і неурядових неприбуткових організацій, що здійснюють роботу з населенням, забезпечуючи нужденних усіма життєво необхідними речами (водою, їжею, медичними препаратами).

Зокрема, серед яскравих прикладів подібних організацій можна виділити ЮНІСЕФ, «Лікарі без кордонів», «Червоний Хрест» та інші об'єднання. Загалом варто зазначити, що, беручи до уваги доволі високий рівень ефективності цих організацій, а також їх неприбут-

ковий характер діяльності, їх робота вже є відносно врегульованою нормативно-правовими актами цілої низки розвинених країн, а також країн-жертв певних гуманітарних криз (Сирія, Судан та інші).

Отже, підсумовуючи, варто зазначити, що успішне вирішення таких серйозних проблем як протидія масовим інфекційним захворюванням потребує одночасної консолідації як міжнародного, так і національного правового компоненту.